

file:///C:/Users/admin/Downloads/krise_2015_60_33%20(2).pdf (дата звернення: 25.10.2020).

4. Криміналістика у питаннях і відповідях : навч. посіб. / А. В. Іщенко, В. В. Пясковський, А. В. Самодін, Ю. М. Чорноус та ін. К. : ТОВ “Видавництво “Центр учбової літератури”, 2016. URL: https://pidru4niki.com/89331/pravo/ponyattya_holodnoyi_zbroyi_klasifikat_siya_budova (дата звернення: 25.10.2020).

5. Криміналістичне дослідження металної холодної зброї: навч. посіб. / Кобилянський О. Л. та ін. Київ: НАВС, 2015. URL: <https://arm.naiu.kiev.ua/books/xolodna-zbroya/index.html> (дата звернення: 25.10.2020).

6. Методика криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів: затв. рішенням розшир. засід. секції НКМР Мінюсту України з проблем трасології та суд. балістики із залуч. членів Координаційної ради з питань суд експертизи: протокол від 15.01.1999 року. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002320-99#Text> (дата звернення: 25.10.2020).

7. Скоробагатько М. А. Сучасні можливості вдосконалення технічного забезпечення проведення динамічних випробування під час виконання судово-балістичних досліджень. Сучасна спеціальна техніка. 2015. № 4(43). – URL: file:///C:/Users/admin/Downloads/ssst_2015_4_8.pdf (дата звернення: 25.10.2020).

Сорока Ірина Вікторівна,

викладач кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ ЗА ФАКТАМИ КРАДІЖОК МАЙНА ГРОМАДЯН, УЧИНЕНИХ НЕПОВНОЛІТНІМИ

Серед слідчих (розшукових) дій, що проводяться при розслідуванні крадіжок, у тому числі вчинених неповнолітніми, однією з найбільш інформативних є огляд місця події. Огляд місця події, як зазначає Є.І. Макаренко, є невідкладною слідчою дією, спрямованою на дослідження території (помешкання або споруди), де сталася подія, що містить ознаки злочину [1, с. 8].

Невідкладний візді на місце крадіжки, оптимальний вибір і уміла реалізація названих дій створюють можливість вже на самому початку розслідування виявити відомості щодо осіб, причетних до квартирної крадіжки, зібрати початкові дані щодо викраденого майна та його відмітних ознак і на основі зібраного фактичного матеріалу (доказової та орієнтуючої інформації) сформувати словесну модель вірогідного злочинця, встановити і затримати винного.

Очевидно, що навіть незначне зволікання або невміла організація початкових слідчих дій і оперативно-розшукових заходів можуть спричинити зворотні наслідки.

Так, аналіз слідчої практики у справах про квартирні крадіжки показує, що нерідко зустрічаються і невчасний виїзд на місце крадіжки, і формальне проведення названих заходів, і локальний (в межах одного адміністративного району) характер пошукової роботи по встановленню винних в крадіжці, і розрахунок на застарілу схему доказування, засновану на самовикриваючих показаннях підозрюваної особи, яка в нинішніх умовах не спрацьовує, оскільки на початковій стадії розслідування захисник підозрюваного констатує і вміло використовує на користь останнього будь-які промахи слідчого у кримінальному провадженні. Тому, вирішальне значення для розкриття крадіжки має оперативність, тобто уміння йти по «гарячих» слідах, швидко і разом з тим якісне проведення невідкладних слідчих дій і заходів оперативно-розшукового характеру одразу ж після отримання телефонного чи іншого повідомлення про крадіжку [2, с. 37].

Своєчасність та належний рівень проведення огляду впливає на те, чи буде в ході досудового розслідування встановлена особа, яка вчинила суспільно-небезпечне діяння і з якими затратами сил та засобів.

Слід звернути увагу на те, що у більшості випадків поверхневий огляд є однією з причин, які впливають на те, що у розслідуваних кримінальних провадженнях не встановлено злочинців.

Варто наголосити на тому, що серед типових недоліків проведення огляду місця події є: а) неповний опис обстановки місця події; б) огляд місця події проводиться недостатньо уважно, наслідком чого є втрата значної кількості слідів та іншої речової інформації; в) відсутні вимірювання; г) неповно і неточно описані виявлені на місці проведення огляду сліди; д) при огляді місця події не беруть участь спеціалісти; е) не проводяться всі рекомендовані криміналістичною технікою види фотозйомки на місці події або взагалі фотозйомка не проводиться; и) виявлені та зазначені у протоколі огляду місця події відбитки пальців рук, слідів взуття не вилучені; є) плани та схеми огляду місця події відсутні [3, с. 19].

Серед помилок також виступають необґрунтоване зменшення обсягу, площі та кількості об'єктів дослідження. У результаті цього залишаються невиявленими, недослідженими певна кількість джерел інформації. У ході пошуку інформації деякі з джерел залишаються пропущеними внаслідок неувважності, використання неефективних прийомів та засобів. Наприклад, при використанні прийому вибіркового огляду місця події деякі зі слідів можуть залишитись невиявленими, що за рядом випадків не дозволяє встановити всі обставини, які підлягають доказуванню [4, с. 7].

Як свідчить практика, слідчі відмовляються від проведення огляду місця події, переважно у тих випадках, коли пройшов значний проміжок часу з моменту вчинення до виявлення факту крадіжки. Серед причин відмови називається те, що з часом виявити придатні для ідентифікації сліди кримінального правопорушення вже майже неможливо. Однак, вказана позиція є помилковою, оскільки втрачається інформація орієнтуючого характеру. Так, слідчий, оглядаючи місце крадіжки, може визначитись із механізмом вчинення злочину. Аналізуючи складові місця крадіжки можуть бути висунуті обґрунтовані припущення про: обстановку, спосіб, сліди злочину та відповідно особу, а також зв'язок останньої з місцем крадіжки, шляхів підходу та залишення місця злочину, кількість учасників, використані технічні засоби та навички володіння ними тощо.

У подальшому, при проведенні допитів, слідчий одразу визначить невідповідність свідчень місцю вчинення кримінального правопорушення. У результаті цього більш обґрунтовано будуть визначатись хід проведення слідчих (розшукових) дій. Дана позиція збігається з думками інших науковців. Так, як наголошує О.О. Андріїв, важливість попереднього дослідження слідів у ході слідчого огляду з метою одержання орієнтуючої інформації, яка використовується для висування слідчих і розшукових версій про напрямки пошуку злочинця по свіжих слідах, звуження кола осіб, що перевіряються, з'ясування механізму й обставин скоєного злочину [5, с. 15].

Уникнути недоліків проведення огляду місця події можливо шляхом всебічного його дослідження. Необхідно, на думку М.В. Салтевського, провести повне дослідження місця події, оцінити кожен факт окремо і всю їх сукупність, зважити інформацію із процесуальних джерел і тільки після цього змодельовати подію, що сталася, встановити її кримінально-правову сутність, тобто був це злочин чи інша подія [6, с.339].

Враховуючи вищевикладене, можна стверджувати про те, що слідчі недооцінюють можливості отримання доказової та орієнтуючої інформації при проведенні слідчого огляду. Це є однією з причин того, що слідчі не проводять розглядувану процесуальну дію майже за кожним п'ятим фактом вчинення крадіжки. Наслідками цієї позиції правоохоронців є те, що за значною частиною кримінальних правопорушень особи, які їх вчинюють не встановлюються.

Список використаних джерел

1. Макаренко Є.І., Негодченко О.В., Тертишник В.М. Огляд місця події: навч. посібник. Дніпропетровськ: Дніпроп. юрид.ін-т МВС України, 2001. 156 с.

2. Макаренко Є.І. Крадіжки з квартир: мистецтво розслідування: монографія. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр.справ, 2009. 150 с.

3. Соколов А.Б. Расследование краж имущества граждан, совершаемых группами несовершеннолетних: автореф.дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. Омск, 2011. 26 с.

4. Карагодин В.Н., Морозова Е.В. Криминалистические проблемы обнаружения и устранения следственных ошибок: учебно-практическое пособие. Екатеринбург: Изд-во Уральского юридического института МВД России, 2003. 22 с.

5. Андреев О.О. Розслідування вбивств, вчинених неповнолітніми: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. Х, 2007. 20 с.

6. Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному вигляді): підручник. К.: Кондор, 2005. 588 с.

Спасенко Костянтин Олександрович,
асистент кафедри криміналістики
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, кандидат
юридичних наук

АСПЕКТИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИННИХ ПОРУШЕНЬ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ РОБІТ З ПІДВИЩЕНОЮ НЕБЕЗПЕКОЮ

Питанню визначення категорії «криміналістична характеристика» приділено чимало уваги в наукових публікаціях дослідників останніх років. На сьогодні існують 2 концептуальних підходи до тлумачення розглядуваного поняття. За першим учені-криміналісти трактують криміналістичну характеристику шляхом опису її елементів, за другим – через розкриття її сутності й функціонального призначення.

Неоднозначним видається й питання структури криміналістичної характеристики злочинів. Серед його дослідників неодноразово здійснювалися спроби узагальнити наявні у науковій криміналістичній літературі позиції стосовно цього питання. Зокрема, С. І. Коновалов побудував так звану ієрархію структурних елементів криміналістичної характеристики злочинів за ознакою частоти їх застосування в наукових джерелах: спосіб учинення злочину; суб'єкт злочину (особливості особи злочинця); обстановка вчинення злочину; об'єкт (предмет) злочинного посягання; сліди злочину (механізм слідоутворення); зв'язки між структурними елементами; особа жертви (віктимологічний аспект); мотив, мета; умови вчинення злочину; злочинні зв'язки (комунікативний аспект); типові зв'язки вчинення злочину; особливості приховування злочину; механізм злочину; характер вихідних даних та особливості їх виявлення; зв'язок з іншими видами злочинів; знаряддя й засоби злочинної діяльності; поширеність злочинного діяння; результат злочинної діяльності [1, с. 84, 85].